

NARODOWY
KONGRES
NAUKI

USTAWA 2.0

KONKURS NA ZAŁOŻENIA DO USTAWY
PRAWO O SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

INSTYTUT ALLERHANDA

Dla kogo Ustawa 2.0 ?

- Kto najbardziej **zyska** na reformie?
  - młodzi naukowcy
  - studenci
  - polska diaspora naukowa
  - wszyscy, którzy czują się częścią globalnej wspólnoty naukowej
  - podatnik
- Kto jest **odbiorcą** reformy?
  - interes publiczny reprezentowany symbolicznie przez Premiera Gowina

#StrategiaGowina

Dla kogo Ustawa 2.0 ?

ale ...

... w sferze realnej **głównym beneficjentem** reformy okaże się **gospodarka**

#PlanMorawieckiego

#StrategiaGowina jako filar i baza danych dla #PlanuMorawieckiego

- dzięki **innowacjom** mamy szansę **wyjść z pułapki średniego dochodu**
- dzięki rozpoznaniu **potencjału zasobu wiedzy** możliwa będzie świadoma **koncentracja** środków w dziedzinach i jednostkach, które dają największą szansę na uzyskanie **przewagi konkurencyjnej** przez polską gospodarkę

#PlanMorawieckiego jako inspiracja filozoficzna dla #StrategiiGowina ?

- dzięki **patriotyzmowi gospodarczemu** możemy **wyjść z modelu gospodarki zależnej** i przejść do modelu gospodarki ekspansywnej
- potrzebna jest mądra **polityka naukowa**, która ze stadium nauki peryferyjnej, absorpcyjnej, pozwoli uczynić **skok do nauki konkurencyjnej globalnie**
  - mądre umiędzynarodowienie jako instrument polityki rozwoju
  - wybór między budowaniem polskiego potencjału o wadze europejskiej i globalnej a zakupem zagranicznych technologii i know-how (reformacja kołłątajowska czy pendolinizacja?)
- zrównoważony rozwój (terytorialnie)

Dla kogo Ustawa 2.0 ?

jeśli **#PlanMorawieckiego** ma rzeczywiście być paliwem dla rozwoju Polski **#StrategiaGowina** powinna stać się jednym z filarów **#PlanuMorawieckiego** **#ProjektAllerhanda** jest propozycją kontrybucji do **#StrategiiGowina**

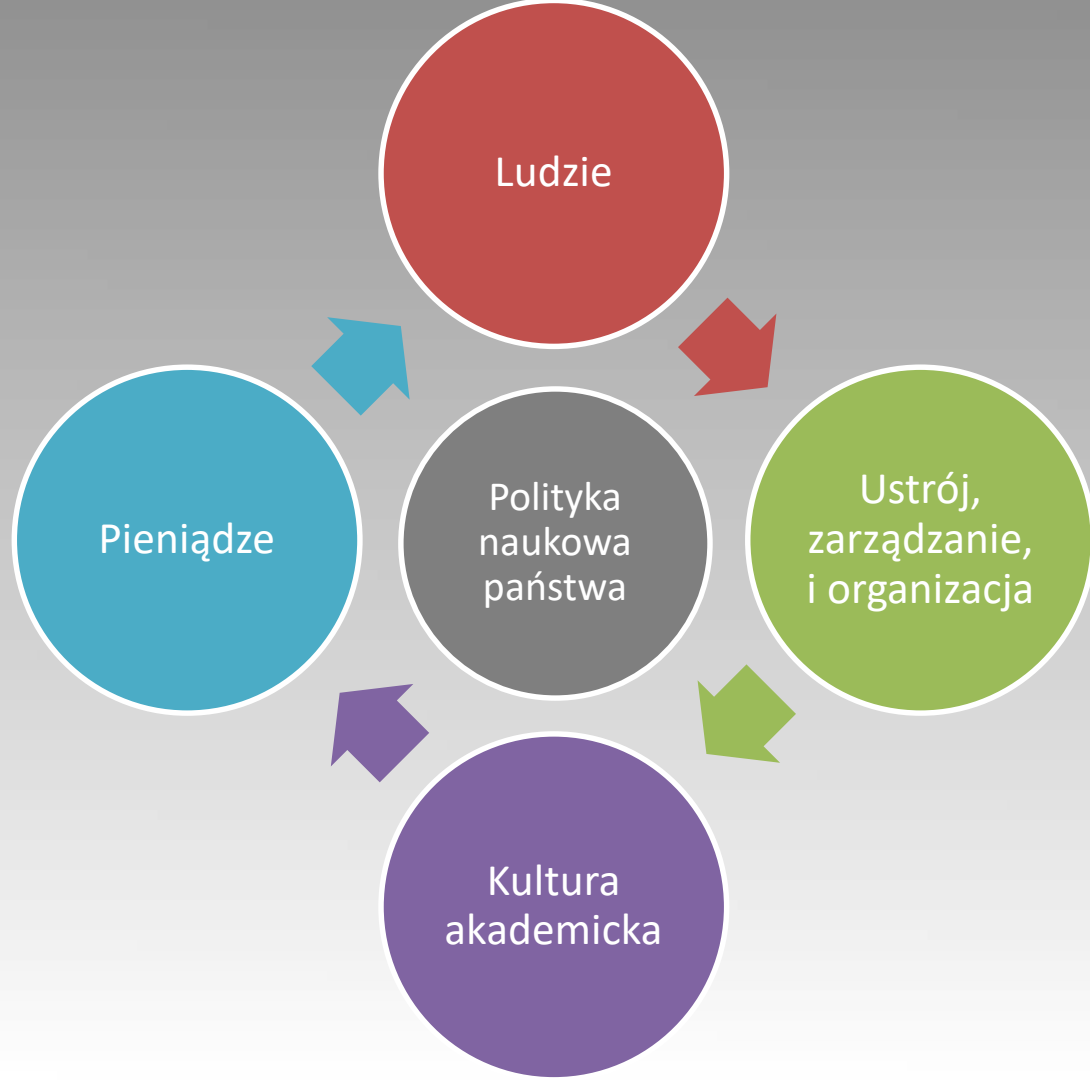
Cele reformy / FINALNE

- podniesienie **jakości badań** naukowych
- poprawa **międzynarodowej konkurencyjności** polskiej nauki
- poprawa **jakościowa i ilościowa** w zakresie **wkładu** wnoszonego przez uczelnie do **gospodarki** (innowacje, komercjalizacja, transfer technologii), **społeczeństwa** (debata publiczna, kultura, sztuka) i **instytucji publicznych** (rozwiązania systemowe)
- poprawa w zakresie **kształcenia** (krytyczne myślenie, kreatywność), implementacja mechanizmów ciągłego, dynamicznego, szybkiego dostosowywania oferty dydaktycznej do zmieniających się potrzeb rynku pracy

Cele reformy / INSTRUMENTALNE

- stworzenie **konkurencyjnego rynku akademickiego**, co doprowadzi do:
  - efektywniejszej **alokacji** ograniczonych **zasobów** (pakietowych i strumieniowych)
  - podniesienia jakości prac naukowych, w tym doktoratów
- obniżenie **wieku uzyskiwania samodzielności naukowej**, co doprowadzi do:
  - zwiększenia autonomii i **wzmocnienia pozycji (materialnej i formalnej) młodych naukowców** w czasie przypadającym na **szczytowy okres ich mocy twórczych**
  - **poprawy mobilności** (z zastrzeżeniem koniecznego wzrostu uposażeń, zwłaszcza dla młodej kadry naukowej)
- podniesienie **umiędzynarodowienia „przychodzącego” (inbound)**, mierzonego odsetkiem cudzoziemców wśród kadry naukowej i studentów polskich uczelni, co doprowadzi do:
  - wyhamowanie „drenażu mózgów”, **odwrócenie wektorów migracji**
  - **importu dobrych praktyk**, wzrostu **fermentu intelektualnego**, poprawy kultury **krytyki naukowej**, redukcji „wsobności” i **obiektywizacji oceny jakości** w nauce i kształceniu

- ***“Any university is only as good as the academics it can attract”***
- ***“The best academics attract other top academics as well as smart early career academics. They attract the best students and the most competitive research funding, so it really is a virtuous circle. The key is for universities to provide an environment in which these academics are valued, in which young academics are supported and in which all are free to set their own research agendas”***

Louise Richardson, vice-chancellor of the University of Oxford (w wypowiedzi po zajęciu przez Uniwersytet Oksfordzki pierwszej lokaty w 2016-17 Times Higher Education World University Ranking, źródło: <https://www.timeshighereducation.com/news/world-university-rankings-2016-2017-results-announced>)

A large red circle with a white border, containing the word 'Ludzie' in white text.

Ludzie

- Punkt wyjścia:
  - złe warunki dla młodych naukowców
  - późny wiek uzyskiwania samodzielności naukowej
  - brak mechanizmu „konkurencji o talenty” (*market for brains*),
  - drenaż mózgów
  - nadmierna stabilność zatrudnienia, niewystarczające impulsy do produktywności i jakości naukowej
  - bardzo niska mobilność krajowa
  - bardzo niskie umiędzynarodowienie
  - brak adekwatnych formuł oraz bodźców do zatrudniania praktyków

- Reforma:
  - nowy model kariery
  - zmiana w zakresie stopni naukowych

Uczelnia	% pracowników zagranicznych
University of Oxford	41%
University of Warwick	39%
Uniwersztet w Maastricht	38%
Uniwersztet Wiedeński	40%
Uniwersytet Genewski	59%
Uniwersytet Piotra i Marie Curie	12%
Uniwersytet w Oslo	29%

Uczelnia	% pracowników zagranicznych
Stanford University	47,63%
George Washington University	14,73%
MIT	56,30%
Harvard University	50,37%
Caltech (California Institute of Technology)	34,43%
University of Chicago	23,53%
Princeton University	25,60%
Yale University	34,37%
Columbia University	15,07%

Uczelnia	% pracowników zagranicznych
Uniwersytet Warszawski	7,67%
Uniwersytet Jagielloński	2,17%
Uniwersytet Mikołaja Kopernika	1,38%

Stanowiska naukowe i naukowo-dydaktyczne	Stanowiska dydaktyczne	Stanowiska „wizytujące”
<p>(i) Asystent (research assistant)</p> <p>(ii) Doktorant (Ph.D. student)</p> <p>(iii) Doktor rezydujący (Post-Doc)</p> <p>(iv) Młodszy profesor (junior professor)</p> <p>(v) Profesor nadzwyczajny (associate professor)</p> <p>(vi) Profesor zwyczajny (full professor)</p>	<p>(i) Wykładowca (lecturer)</p> <p>(ii) Docent (reader)</p> <p>(iii) Profesor dydaktyki (teaching professor)</p>	<p>(i) Wykładowca gościnny (guest lecturer)</p> <p>(ii) Rezydent naukowy (visiting fellow)</p> <p>(iii) Profesor wizytujący (visiting professor)</p> <div data-bbox="1503 773 1818 1083" style="text-align: center;"> <p>Ludzie</p> </div>

- **Doktorat** jedynym stopniem naukowym
- Stopień doktora nadawany **w dziedzinie** nauki, a nie w dyscyplinie
- **Decentralizacja** („gwarantem jakości przestaje być orzełek, a staje się logo uczelni”), ale:
- **Państwo** może, przez system **ewaluacji** jakości, **reglamentować** prawo do nadawania stopnia naukowego
  - uprawnienie do nadawania stopni doktora nie powinno być związane z minimami kadrowymi, ale **z siłą naukową w danej dziedzinie nauki mierzoną kategorią naukową**
  - brzegowe procedury gwarantowane ustawowo (np. minimalna liczba recenzji, recenzenci zewnętrzni i zagraniczni, jawność dokumentów)

Ludzie

Nowy model uzyskiwania doktoratu

- **Ścieżka asystencka:**
  - zatrudnianie asystentów konkursowe, zdecentralizowane
  - najlepsi naukowcy i jednostki naukowe posiadają najwięcej środków na asystentów → najbardziej płodne intelektualnie ośrodki mają największy udział w „reprodukcji” kadr akademickich
- **Ścieżka doktorancka:**
  - stypendia: indywidualne bądź przez kolega doktoranckie
  - kolega doktoranckie podstawową formułą organizowania procesu uzyskiwania doktoratu w ścieżce doktoranckiej
    - 1) **konkurencyjny** tryb przyznawania środków (wyboru kolegów)
    - 2) wybór projektów z **uwzględnieniem potrzeb cywilizacyjnych** kraju oraz **potencjału zasobu wiedzy**
    - 3) zaangażowanie odpowiednio dobranego **grona mentorów**, w tym **zagr.**
    - 4) przyjęcie **doktorantów z kraju i z zagranicy**
    - 5) zintegrowanie z pracą **doktorów rezydujących**
    - 6) **kilkuletni okres finansowania**, periodiczna ewaluacja i **prolongata zależną od wyników ewaluacji**
    - 7) współpraca z OSG

Ludzie

Migracja kompetencji i funkcjonowanie zróżnicowanego systemu

- Po uzyskaniu doktoratu młody doktor musi **opuścić uczelnię macierzystą**
- Docelowo pożądanym jest model, w którym **wiodące uczelnie „kolonizują” swoimi wychowankami inne uczelnie** → Proces stałej migracji (promieniowania) idei od najlepszych ośrodków na resztę ekosystemu szkolnictwa wyższego

- Dumą uniwersytetu będzie mapa ośrodków, w których jego wychowankowie pracują na stanowiskach profesorskich.
- Zwiększoną szansę na pracę w nauce będzie dawało zrobienie doktoratu w dobrej uczelni

Ludzie

Następstwa:

- koncentracja pracy naukowej w najlepszych ośrodkach
- strukturalne i stałe rozpowszechnianie się wysokich standardów w całym systemie, tj. ich transponowanie do pozostałych uczelni wraz z zatrudnianiem przez nie wychowanków ośrodków wiodących → **naturalny proces stratyfikacji systemu nie będzie prowadził do wyłonienia się garstki wygranych reformy oraz całej rzeszy przegranych, ale przeciwnie – zostanie ufundowany i udrożniony zdrowy krwioobieg talentów i kompetencji → *win-win***

Ludzie

Rekrutacja / obsadzanie stanowisk

- Stacje (etapy)

1. stacja (**młodszy profesor**) – wyłącznie z konkursu (*Hausberufungsverbot*), poza macierzystym ośrodkiem

2. stacja (**profesor nadzw.**) – z awansu wewn. (ewaluacja po 6-8 latach) bądź z konkursu (np. ustawowy kontyngent 1/4 pochodzących z konkursu)

3. stacja (**profesor zw.**) – z awansu wewn. bądź „z rynku”

- Konkursy

- otwarte, przejrzyste, uczciwe

- zakaz arbitralności (wymogi formalne a kryteria oceny)
- zestandaryzowana, przeszukiwalna treść ogłoszeń
- minimalne terminy publikacji ogłoszeń
- udział czynnika zewn.
- minimalna liczba kandydatów
- raporty ewaluacyjne
- organizacje strażnicze (watchdogi edukacyjne)

Ludzie

- Następstwa reformy:
  - **poprawa warunków pracy młodej kadry naukowej** dzięki wcześniejszemu usamodzielnieniu naukowców
  - wzrost **krajowej mobilności** naukowej
  - poprawa **umiędzynarodowienia**, zwłaszcza poprzez wzrost odsetka cudzoziemców wśród kadry naukowej polskich uczelni
  - znacząca **poprawa jakości doktoratów** (w najlepszych ośrodkach do średniego poziomu przewyższającego średni poziom obecnych habilitacji)

Ludzie

- **przyszłość uniwersytetu, uniwersytety przyszłości** - należy brać pod uwagę daleko idące zmiany w edukacji wyższej związane z postępowaniem technologicznym oraz przeobrażeniami rynku pracy

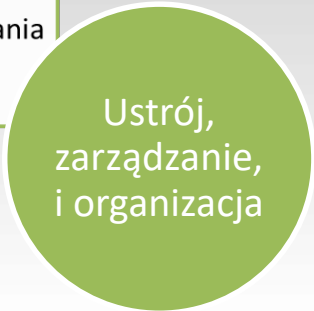
- tych **zmian dokładnie przewidzieć się nie da**, dlatego w ograniczonym zakresie mogą być one podstawą dla formułowania konkretnych rekomendacji
- perspektywy zajścia tych zmian **nie wolno jednak ignorować**

- uniwersytet musi zostać zaprojektowany jako instytucja **zdolna do adaptacji**

- o **zdolności adaptacyjnej organizacji** decydują przede wszystkim rozwiązania o charakterze **ustrojowym**

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

• Autonomia uczelni

- źle ulokowana:
  - za mało autonomii na górze (władze uczelni) i na dole (naukowcy)
  - za dużo autonomii na szczeblu wydziałów
- autonomia w wymiarze **zewnętrznym i wewnętrznym**
- problem legitymizacji finansowania publicznego (autonomia a odpowiedzialność)

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

- **Rada Powiernicza**

- **główny organ stanowiący uczelni** – uchwała m.in. statut, ustala strukturę uczelni, zatwierdza plany rozwojowe i dokumenty strategiczne przedstawione przez Prezydenta
- **powołuje i odwołuje Prezydenta**
- zapewnia **rozszerzenie kręgu interesariuszy** mających wpływ na strategiczne decyzje uczelni
- **profil członka**: wybitni naukowcy, w tym niepowiązani z uczelnią, liderzy biznesu, NGO, wybitne postaci świata kultury, liderzy opinii, autorytety
- **skład**: członkowie powoływani m.in. przez środowisko akademickie z uczelni (Senat) i spoza uczelni (NRDN), OSG, donorów, absolwentów, ministra, samorząd terytorialny
- mechanizmy **zabezpieczające przed upolitycznieniem**: heterogeniczna kompozycja (sztywne parytety), długa kadencja, nieodwoływalność, rolujące powstawanie wakatów (*staggered board*), kryteria merytoryczne, „członkowie niezależni”, wybór większością 2/3

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

- Następuje rozdzielenie funkcji władczych w uczelni na dwa organy: **Rektora i Prezydenta**
- **Prezydent**
  - sprawuje **władzę wykonawczą**, jest odpowiedzialny za realizację celów uczelni i korzysta z domniemania kompetencji
  - ma decydujący **wpływ na obsadę pozostałych kluczowych stanowisk kierowniczych** na uczelni, w tym wiceprezydentów oraz kierowników podstawowych jednostek organizacyjnych (Dziekanów)
  - **wybierany przez Radę Powierniczą** i przed nią odpowiedzialny
  - profil kompetencyjny: manager nauki. Możliwy przepływ osób z zarządzania biznesem bądź zarządzania w administracji do zarządzania nauką i odwrotnie
  - najlepsze polskie uczelnie powinny być otwarte na managerów z zagranicy bądź z doświadczeniem zagranicznym i konkurować z zagranicznymi uczelniami o najlepszych managerów nauki

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

- **Rektor**
  - jest ***primus inter pares*** wspólnoty uczonych, pierwszym w precedencji, najwyższym dostojnikiem uczelni, strażnikiem etosu, kustoszem tradycji uniwersyteckiej
  - pełni także funkcję opiniodawczo-doradczą, a w pewnych obszarach nadzorczą, decyzyjną bądź współdecyzyjną
  - wybierany przez Senat
  - pochodzący z elitarnego grona naukowego
  - krótka, nieodnawialna kadencja
- **Senat**
  - powołuje część członków Rady Powierniczej
  - wybiera Rektora
  - pełni rolę opiniodawczą i ceremonialną
- Profesjonalizacja **zaplecza administracyjnego**
  - efektywność, służebność, proaktywność, przyjazność (*client-friendly*), otwartość (*welcoming culture*), zadaniowość, identyfikacja z celami uczelni

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

Organizacja (struktura) uczelni

- **niewielka (5-12) liczba jednostek podstawowych (wydziały, szkoły)**, wg klucza pokrywającego się z systematyką obszarów wiedzy bądź zbliżonego. Uczelnie będą również mogły wybrać strukturę bezwydziałową. Decyduje Statut.
- **konsolidacja** będzie sprzyjała **interdyscyplinarności** badań oraz rozszerzeniu i uatrakcyjnieniu **oferty dydaktycznej**
- rozdrobnienie, chaotyczną federalizację oraz kanibalizację zasobów zastąpi koordynacja, **efektywna alokacja zasobów oraz centralny zarząd nad infrastrukturą (w tym rozbudowane centra usług wspólnych)**
- **oddolne tworzenie jednostek operacyjnych (katedry, centra, instytuty)**
  - Przykład: Profesor Jan Kowalski jest informatykiem. W 1/2 swojego zaangażowania jest członkiem Zakładu Algorytmów i Systemów Adaptacyjnych, w 1/4 członkiem Instytutu Inteligentnych Systemów Informacji, zaś w pozostałej 1/4 członkiem Centrum Badań Ilościowych nad Polityką.

→ Uniwersytet multicentryczny, zwinny, adaptowalny, dobrze alokujący autonomię

Ustrój,
zarządzanie,
i organizacja

Czy polskie jednostki mogą być globalnymi liderami?

warunkiem jest doświadczenie, zasoby kadrowe, infrastruktura, kontakty, reputacja, masa krytyczna (publikacje + projekty + wdrożenia + patenty)

obecnie nie stać nas na spełnienie tych warunków we wszystkich obszarach nauki

konieczność wyłonienia obszarów i jednostek, w których szanse na pełnienie wiodącej roli są stosunkowo duże

Polityka naukowa państwa

Fizyczna koncentracja ludzi, wiedzy oraz instytucji jest warunkiem powstawania innowacji (klastry)

Centra transferu technologii
Międzynarodowe, polskie
czasopisma naukowe
Instytucje prowadzące ranking
Naukowe bazy danych

Konieczność zrównoważenia wyzwań i ambicji globalnych z polityką regionalną

- **strategia przywództwa** w obszarach wiodących (aspiracje globalne i ponadregionalne) → **koncentracja** środków oraz **konsolidacja** organizacyjna (stała) lub zadaniowa (*ad hoc*)
- **strategia zrównoważonego rozwoju** w pozostałym zakresie (aspiracje regionalne i lokalne)

Polityka
naukowa
państwa

System zapewnienia jakości w nauce

- **System Akredytacji** dającej prawo utworzenia jednostki naukowej i prowadzenia programów kształcenia na określonym kierunku
- **System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym (SINIS)** – rejestrujący wszystkie informacje na potrzeby prowadzenia oceny jakości (jednostkowe zdarzenia ewaluacyjne, wnioski grantowe, recenzje itp.) i udostępniający je publicznie, w tym interesariuszom z OSG oraz organizacjom strażniczym zajmującym się jawnością życia publicznego (watchdogi)
- **System Ewaluacji Jednostek Naukowych** oparty na nadawaniu kategorii jakości w poszczególnych obszarach działalności (Nauka, Dydaktyka, Kultura Przedsiębiorczości) na podstawie danych gromadzonych w SINIS
- **System Kontroli Jednostek Naukowych** weryfikujący zgodność informacji przekazanych do SINIS przez jednostkę naukową ze stanem faktycznym
- **System Oceny Okresowej Pracowników Naukowych**

Polityka
naukowa
państwa

System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym - SINIS

- Wszystkie informacje w jednym miejscu
- Wielokrotne wykorzystywanie raz wprowadzonych danych
- Wymiana danych między systemami wewnętrznymi i centralnymi

Ta sama
informacja
wprowadzana
tylko jeden raz

- Jakość dzięki transparentności
- Jawność recenzji
- Możliwość zgłaszania zastrzeżeń przez podpisanych interesariuszy
- Udostępnianie danych do akredytowanych rankingów
- Score card's

Publiczna
dostępność
informacji o
zdarzeniach
ewaluacyjnych

Parametryzacja i
ewaluacja
wyłącznie na
podstawie
danych w SINIS

Zobiektywizowa
na, egalitarna
naukometria

- Zasady parametryzacji zdefiniowane z góry
- Definiowanie jednostek referencyjnych jako komponent polityki naukowej
- Bieżąca estymacja na podstawie wypracowanych osiągnięć

- Centralny, krajowy system zliczania cytowań publikacji

Polityka
naukowa
państwa

Kategorie odzwierciedlające poziom zaawansowania zasobu wiedzy i kultury w kontekście globalnym

Kategoria	Wyróżnik	Opis
A	Przełomy	Strategiczna jednostka naukowa na poziomie międzynarodowej czołówki, tworząca przełomowe odkrycia/rozwiązania, kluczowe dla stworzenia oraz utrzymania globalnej przewagi konkurencyjnej gospodarki lub rozwoju międzynarodowej rozpoznawalności dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej Polskiej
B	Innowacje	Jednostka naukowa o znaczeniu krajowym, stanowiąca kluczowy komponent systemu naukowo-gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej, niezbędna dla utrzymania dynamiki innowacyjnego rozwoju gospodarczego oraz rozwoju kulturalnego kraju. Zapewnia transfer innowacji dla czołowych (strategicznych) polskich przedsiębiorstw/institucji.
C	Mikro-innowacje	Jednostka naukowa wspierająca rozwój gospodarczo-kulturowy regionu, stanowiąca zaplecze kadrowe oraz badawczo-rozwojowe dla przedsiębiorstw i instytucji w regionie, zapewniająca transfer wiedzy umożliwiający realizację procesów społeczno-gospodarczych według najnowszej/najlepszej dostępnej światowej wiedzy.
D	Usprawnienia	Jednostka naukowa o znaczeniu lokalnym, stanowiąca zaplecze kadrowe oraz badawczo-rozwojowe dla lokalnych przedsiębiorstw lub grup przedsiębiorstw, a także dla lokalnych instytucji. Ważny komponent lokalnej społeczności.
E		Jednostka do restrukturyzacji lub sanacji

Polityka naukowa państwa

- stabilne, **przewidywalne** finansowanie
- uczelnie muszą mieć możliwość podjęcia **racjonalnej decyzji**, czy bardziej opłaca im się angażować w **dydaktykę** czy w **badania**
- konieczność znacznej poprawy finansowania **młodych naukowców**
- **koncentracja finansowania w oparciu o dowody** (doskonałość), zwiększone finansowanie na zasadzie **konkurencyjnej**
- zwiększenie udziału **środków pozabudżetowych** (biznes, przemysł, samorządy, absolwenci, granty międzynarodowe), bodźce np. 1+1
- polityka wydatkowania środków dodatkowych redukująca nadużycia (etatyżacja)

A large orange circle with a white border, containing the word "Pieniądze" in white text.

Pieniądze

**Dziękuję za wysłuchanie.
Proszę o Państwa opinie, uwagi i pytania.**

INSTYTUT ALLERHANDA

REFORMA NAUKI PL

